

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

Індивідуальний підхід у навчанні першокласників здійснюється однобоко: вчитель надає допомогу слабким учням, не застосовуються завдання різнорівневого характеру. Така організація навчання має певні негативні наслідки: у дітей вже через 18-20 хв. від початку уроку значно знижується працездатність (про що свідчить збільшення часу на виконання завдань в середньому на 40-45 проц.), розсіяною стає увага, діти не сприймають завдань вчителя з першого разу, а по декілька разів перепитують, що треба робити далі, більшість дітей стає млявою, дехто з них починає займатися сторонніми справами. Побудований у такий спосіб навчальний процес не може бути ефективним й оптимальним для шестилітніх учнів, тому що він не відповідає їхнім психофізіологічним особливостям й не забезпечує наступності у навчанні дітей на рівні “дитячий садок - школа”.

Отже, для забезпечення наступності у навчанні дітей старшого дошкільного й молодшого шкільного віку й оптимізації навчально-виховного процесу шестилітніх першокласників необхідно урізноманітнювати форми організації навчання, використовувати методи роботи, які створюють позитивний емоційний фон навчання, достатньою мірою використовувати на уроках ігри (дидактичні й сюжетно-рольові), включати дітей в практичну й продуктивну діяльність, здійснювати індивідуальний підхід у навчанні й застосовувати диференційовані завдання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуславська Л.О., Гончаренко С.А., Кондратенко Л.О. Особливості психофізіологічного розвитку дітей шестилітнього віку/ Навчання і виховання учнів 1 класу: Методичний посібник для вчителя/ Упор. Савченко О.Я. – К.: Поч. шк., 2002. – 464с.
2. Коломинский Я.Л., Панько Е.А. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1988. – 190с.
3. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації/ Авторський колектив: Бібік Н.М. (керівник), Савченко О.Я., Байбара Т.М., Вашуленко М.С. та ін. – К.: Поч. шк., 2003. – 128с.
4. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения. – М., 1983. – 285с.
5. Методика начального обучения математике: Учебное пособие для педагогических институтов / В.Л. Дрозд, А.Т. Катасонова, Л.А. Латотин и др. – М.: Высшая шк., 1988 – 42с.
6. Проскура О.В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками: Навчальний посібник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Освіта, 1998. – 199с.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 1999. – 368с.

Одержано редакцією 15.03.2003

УДК: 37.034 Т.І.Поніманська

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ 7-ГО РОКУ ЖИТТЯ

Звернення до проблеми цінностей як провідної у педагогічній науці викликане демократичними перетвореннями у системі освіти, які гальмуються розбалансованістю потреб школи і шляхів її розвитку, мети і засобів виховання, процесів управління і саморозвитку. Особливо гостро означена проблема постає у зв'язку з підготовкою дітей до шкільного навчання. Адже в дошкільній освіті з'явилися спроби надати перевагу інтелектуальному розвитку дитини, посиленій підготовці до школи, які витісняють традиційні завдання духовно-морального становлення особистості. Все це викликає необхідність переорієнтації спрямованості цілей виховання від соціально визначених до особистісно орієнтованих, на основі аксіологічного підходу.

Перегляд пріоритетів виховання значною мірою стосується оцінки виховних можливостей соціального середовища. Очевидною є необхідність аналізу суспільних явищ з точки зору сучасних реалій виховання та визначення того нового, що вони вносять у соціальну ситуацію розвитку дитини. Зауважимо, що звернення до проблеми цінностей у педагогіці пов'язане також з певним обмеженням можливостей духовної екології людини, зокрема з порушенням того споконвічного зв'язку між поколіннями, що було важливим джерелом морального розвитку дітей. Адже традиційно дитина включалася у культуру народу, а відтак – і людства – не лише навчаючись у освітніх закладах, але й раніше – у сім'ї, а згодом впродовж всього життя формуючись як особистість у людських співтовариствах. Нині життєздатність природних сфер прилучення дитини до світу людей порушена, збільшується розрив між поколіннями. Це вимагає посилення уваги педагогів до проблеми формування ціннісних орієнтацій, починаючи з дошкільного віку.

Педагогічна аксіологія дозволяє досліджувати ціннісні аспекти природи людини, розглядаючи аксіологічну функцію освіти як пріоритетну, що дає можливість реалізувати найвищу мету освіти – повноцінний розвиток людських якостей. Отже, актуалізується необхідність обґрунтування сучасних підходів до вирішення споконвічної проблеми виховання – введення дитини у соціальне середовище, світ людей, виховання гуманістичної спрямованості поведінки.

Метою нашого дослідження є виявлення особливостей формування у дітей старшого дошкільного віку гуманістичних цінностей на основі ознайомлення їх з людиною як головною аксіологічною категорією гуманістичної педагогіки. Визначальним для нашого дослідження є положенням про те, що людина, слідує

моральним нормам в обставинах, які постійно змінюються, повинна мати певні орієнтири для визначення лінії своєї поведінки. Відсутність чіткої соціальної детермінації поведінки людини висуває вимоги до її власної визначеності, самостійності. Саме це характеризує рівень вихованості, зокрема доброзичливість, щирість, гуманність не з примусу чи задля відзначення, а з доброї волі, тому, що інакше вчинити людина не може.

Зауважимо, що зазвичай ознайомлення дітей із світом людей належить до сфери розумового (життя і праця дорослих) та морального (дорослий як взірць для наслідування) виховання. Відповідно будувалась програма навчання і виховання, система занять та інш. Однак дорослий для дитини – це не тільки любляча мама, турботливий тато, ніжна бабуся, мудра вихователька та інш. Невихована людина в транспорті, нав'язлива реклама на вулиці, телевізійний фільм з картинами жахів – це також світ дорослих, і все це не викликає і не повинно викликати захоплення дітей. Ігнорувати ці обставини – значить формалізувати процес виховання.

Ми вбачаємо один з шляхів подолання зазначеного протиріччя у науковому обґрунтуванні системи гуманістичного виховання дітей, заснованій на ціннісному підході до аналізу оточуючого світу за змістом та особистісно зорієнтованій взаємодії з дорослим за способом введення дитини у світ людей.

Результати нашого дослідження засвідчують вибірковість у ставленні дошкільників до впливів, пов'язаних з людиною; спостерігається підвищення чутливості до соціальних впливів від молодшого до старшого дошкільного віку. Одержані дані корелюють тими, які висвітлені у дослідженнях О.С.Кравцової, Е.О.Смирнової [6], і дозволяють зробити висновок про те, що недостатня увага до виокремлення гуманістичного компоненту у змісті ознайомлення дітей із соціальною дійсністю може спричинити низку труднощів у формуванні психологічної готовності до шкільного навчання, зокрема це пов'язане з так званим феноменом “довіри до дорослого”. Підкреслимо: у формуванні гуманного ставлення до людей важливе значення мають особливі “розумні” емоції, які виявляються як своєрідна єдність “афекту та інтелекту” (за Л.С.Виготським) і виконують роль “емоційної уяви”, передчуття ситуації, що може виникнути у результаті дій дитини й оцінки значення цих наслідків для себе та інших людей. Характеризуючи кризу 7 років, Л.С.Виготський відзначав такі важливі особливості переживань дітей даного віку, як їх осмислення, що пов'язане з розумінням морально-емоційного ставлення людини до самої себе.

Тому в пропонованій нами системі роботи по ознайомленню дітей із світом людей формування гуманістичних ціннісних орієнтацій займає провідне місце, розглядається як прилучення дитини до загальнолюдських цінностей. Ми виходимо з того, що механізм соціального розвитку складають такі головні компоненти, як когнітивний (здатність до пізнання людей, їх поведінки, взаємин), мотиваційний (мотиви, ставлення, інтереси) та поведінковий (навички поведінки, досвід взаємодії у різних ситуаціях спільної діяльності). Моральною характеристикою цих складових є гуманність, яка у дошкільному віці виступає як емоційний чинник, тобто почуття співпереживання, співчуття, які визначають вміння діяти не лише на основі розуміння іншого і володіння комунікативними навичками і уміннями, а й на основі гуманного ставлення до людей. Про рівень життєвої компетентності на період завершення дошкільного віку у базовому компоненті дошкільної освіти в Україні відзначається, що сфера життєдіяльності “Люди” формує соціальну компетентність: навички відповідної поведінки, свідоме ставлення до себе як рівної з іншими людьми особистості, інтерес до людей та спілкування з ними, готовність сприймати соціальний досвід, співпереживання, співчуття, бажання пізнавати людей, робити добрі вчинки. У дошкільному віці формуються основи соціальної компетентності дитини: вміння орієнтуватися у світі людей (рідні, близькі, знайомі, незнайомі люди; люди різної статі, віку, роду занять та ін.); здатність розуміти іншу людину, її настрій, потреби, особливості поведінки; уміння поважати інших людей, допомагати, турбуватися про них; обирати відповідні ситуації спілкування та спільної діяльності.

Перш за все, це стосується формування відкритості до світу людей як потреби особистості, виховання навичок соціальної поведінки, усвідомленого ставлення до себе як вільної самостійної особистості та до своїх обов'язків, що визначаються зв'язками з іншими людьми, формування готовності до сприймання соціальної інформації, виховання співчуття, співраді, співпереживання, бажання пізнавати людей, робити добрі вчинки.

Відзначимо, що основу гуманістичної позиції становить позитивне прийняття себе та інших людей, оптимістичне світосприйняття. За словами В.С.Мухіної, “претендуючи на визнання з боку дорослого, дитина прагне підтвердити свою потребу цього визнання” [4]. Крім того, здійснюється розвиток свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків, формується інтерес до нової соціальної інформації та бажання співдіяти з іншими людьми на засадах моральних цінностей. Означений підхід відповідає сучасній меті виховання – створенню умов для розвитку особистості дитини, сприяння її самореалізації. При цьому виняткового значення набуває формування ціннісного ставлення до світу людей і самого себе, становлення і розвиток людяності.

Так, діти 7-го року життя розуміють взаємини в сім'ї, ставлення членів родини один до одного; усвідомлюють, що честь роду залежить від кожної людини, беруть участь у вшануванні пам'яті предків, у стосунках сім'ї з родичами, які живуть поруч і далеко, виявляють інтерес до родинних реліквій, беруть участь у родинних традиціях. У них мають бути сформовані уявлення про доброту, гуманність, щирість, як важливі якості людини і людських взаємин. Слід вчити дітей виявляти самоповагу, засновану на усвідомленні своєї індивідуальності, права на самовираження, власні почуття і самостійну поведінку, яка не створює проблем для інших людей. Важливо формувати вміння розуміти стан і почуття інших людей з їхнього вигляду, інтонації мовлення, дії та прояву поваги до почуттів людини, розуміння її права бути такою, як вона є, ставлення до

інших людей в залежності від віку і статі. Підготовлена до школи дитина розуміє відношення людей до себе, відчувається природно у товаристві знайомих і незнайомих людей, знає, як реагувати на вияви несправедливого ставлення до себе, прагне до того, щоб взаємини були коректними, толерантними.

Формуючи ціннісне ставлення до моральних категорій, слід прагнути, щоб складний світ духовних цінностей був представлений дітям через прості, доступні для їх сприйняття явища. Вихователь має пояснити, що взаємини людей – велика цінність, їх потрібно підтримувати і збагачувати. Для цього вчимо розуміти стан іншої людини, поважати її почуття, рахуватися з її інтересами. Важливо виявити зв'язок як доброго у людських проявах (чесність, доброта, чуйність, допомога та інш.), так і негативного, щоб діти розуміли причини помилок і вміли аналізувати їх і виправляти. Скажімо, проводячи бесіду про чесність, запитуємо, чому люди говорять неправду (бояться покарання; хочуть здаватися кращими, ніж вони є насправді; бажають мати те, що не заробили). Отже, у правди є вороги: страх, заздрість, жадібність. Зв'язок моральних категорій має виступати зримо, бути зрозумілим для дошкільника, інакше зростає небезпека морального формалізму.

Поняття про моральність як уважність душі можна пояснити так: душа – це домівка наших почуттів, запропонувати далі згадати приємну подію з життя, яка вже минула, але спогад про неї лишився у нашій душі (свято, приїзд гостей, відвідини бабусі тощо). Можна зробити зрозумілим поняття “праця душі”: щоб тобі було добре, треба робити добро людям, тоді воно стане твоїм власним надбанням.

Поруч із традиційними засобами ознайомлення із світом людей (екскурсії, зустрічі з цікавими людьми, етичні бесіди, заняття по ознайомленню з оточуючим, спостереження, ігри соціальної тематики, читання художньої літератури та інш.) доцільно застосовувати такі виховні технології, як уроки Добра і Краси, етичні казки, (подорожі до країни Милосердя, матеріалом для яких можуть слугувати розповіді з хрестоматії з етики В.О.Сухомлинського), різноманітні психотехнології (гімнастика почуттів, енергетичні вправи “ Жива вода”, “Серце на долоні”, “Тепло рук друга”) та ігрові технології (“Квітка доброти”, “Дзвіночки совісті”, “Промінчик людяності”); ситуації морального вибору (порівняльні, оцінювальні, проблемні); театралізовані вправи (“Прихід у гості”, “Відвідини хворого”, “Вітання з днем народження” та інш).

Отже, ознайомлення дітей із соціальною дійсністю на основі ціннісного підходу вирішує низку завдань гуманістичного виховання, провідне місце серед яких займає виховання людяності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К., МНО України 1999. – 32с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К., ІВМН 1998. – 204с.
3. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід). – К., Стилос, 2000. – 336с.
4. Мухина В.С., Венгер Л.А. Детская психология. – М.:Академія, 2000. – 383с.
5. Поніманська Т. Гуманність: ціннісний аспект: сучасні підходи до гуманістичного виховання дошкільнят // Дошкільне виховання. – 2002. – № 4. – С.3-5.
6. Смирнова Е.О. Психология ребёнка от рождения до семи лет. – М., Просвещение, 1997. – 343с.

Одержано редакцією 19.03.2003

УДК: 371.2 О.Б.Петренко

ВРАХУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.

Входження дитини у соціальне середовище здійснюється шляхом засвоєння гендерних ролей та культури сімейних взаємин, завдяки яким відбувається становлення системи ціннісних орієнтацій, притаманних конкретному суспільству. Розуміння механізмів розвитку гендерної ідентичності дає можливість орієнтувати навчально-виховний процес на егалітарні стосунки та взаємозамінні сімейні ролі, на найповнішу самореалізацію особистості в освоєнні будь-яких сфер людської життєдіяльності.

За умов перебудови початкової освіти слід педагогічно спрямовувати процес статевого виховання особистості, що, в свою чергу, вимагає створення певної системи, яка включає як безпосередні, так і опосередковані впливи на формування статевої свідомості дитини, координацію діяльності різних дитячих закладів і соціальних інститутів. Засвоєння соціально адекватних нормативів статевої поведінки є необхідною умовою соціалізації підростаючої особистості. Диференціація статевих ролей і відповідні їм стандарти мужності та жіночності насамперед визначаються соціальним статусом чоловіків і жінок в конкретних соціально-економічних умовах життя суспільства, а також усталеними культурно-історичними традиціями та звичаями. Система дитячих освітніх і культурних закладів формує вміння та навички культури поведінки хлопчиків і дівчаток, визначає той обсяг знань, якими повинні оволодівати вихованці на різних вікових ступенях навчання.

Останні декілька років в українській психолого-педагогічній науці помічаємо посилену увагу до вивчення питань статусу, прав і можливостей жінок та чоловіків в сім'ї та суспільстві, відмінностей в процесах соціалізації дівчаток та хлопчиків як фактору диференціації психології статей. Проблема гендерної рівності

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепя О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябоконт В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкільям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20